

ЗВІТ
декана філологічного факультету
Безхутрого Юрія Миколайовича
за 2019/2020 навч. рік

У своїй роботі декан керувався законодавством України про освіту, наукову та науково-технічну діяльність, нормативно-правовими актами МОН України, розпорядженнями керівництва університету, рішеннями Вченої ради університету і факультету. Основні зусилля були спрямовані на виконання завдань, визначених Стратегією розвитку університету на 2019-2020 р., забезпечення якісної підготовки фахівців з вищою освітою за бакалаврськими, магістерськими та аспірантськими програмами, розвиток наукових досліджень, сприяння набору студентів, розширення сфери навчальних послуг за рахунок ліцензування нових освітніх програм, переформатування навчального процесу з урахуванням технології дистанційного та змішаного навчання.

I. Кадрове забезпечення навчально-виховного процесу та наукових досліджень

Навчально-виховний процес та наукові дослідження на філологічному факультеті забезпечують 7 кафедр: української мови, історії української літератури, російської мови, історії російської літератури, історії зарубіжної літератури і класичної філології, загального та прикладного мовознавства, журналістики. 4 кафедри очолюють доктори наук, професори, 3 – кандидати наук, доценти.

Станом на 1 грудня на факультеті працювало 98 штатних науково-педагогічних працівників, серед яких 13 докторів наук, професорів, 61 кандидат наук, доцент. Навчально-допоміжний персонал складає 26 штатних одиниць. Порівняно з минулим роком кількість штатних науково-педагогічних одиниць скоротилася.

До викладання на факультеті було залучено 1 зовнішнього та 2 внутрішніх сумісників, висококваліфікованих фахівців, докторів наук, професорів.

Кадровий склад філологічного факультету

Науково-педагогічні працівники та навчально-допоміжний персонал	Кількість штатних працівників	
	2019 р.	2020 р.
Усього	128	124-
Науково-педагогічні працівники	102	98
Навчально-допоміжний персонал	26	26

Найбільший відсоток кадрів вищої кваліфікації мають кафедри історії української літератури (100%), історії російської літератури (100%), російської мови (80%), журналістики (80%).

Середній вік завідувачів і завідувачок кафедр – 52 роки.

На факультеті на штатній посаді працює 1 викладач із Республіки Польща.

Таблиця 2

Науково-педагогічні працівники філологічного факультету

Структурний підрозділ	Кіл. осіб	Доктори наук, проф.		Канд. наук, доценти		Викл. з наук. ст. і вчен. зван.		Викл. без наук. ст. і звання	
		к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
філологічний факультет	98	13	13,2	61	62,2	74	75,5	24	24,4
університет в цілому	1804	276	15,2	939	52,0	1215	67,3	589	32,6

Протягом звітнього періоду на факультеті приділялася значна увага підвищенню кваліфікації науково-педагогічних працівників. Воно відбувалося згідно із річним планом, розробленим на кафедрах. Основною формою, відповідно до «Положення про підвищення кваліфікації та стажування у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна», було стажування. У 2019/2020 році підвищили свою наукову та методичну кваліфікацію шляхом стажування на споріднених кафедрах університету – 4 викладачі; шляхом навчання на курсі за програмою «Технології дистанційного

навчання у закладах вищої та фахової передвищої освіти», а також «Інновації в системі дистанційного (змішаного) навчання – 2 викладача.

Крім цього, як підвищення кваліфікації з оформленням відповідних документів (сертифікатів) були зараховані такі форми, як захист дисертації (1 чол.), закордонне відрядження (2 чол.)

Найважливішим завданням у кадровій роботі на факультеті є забезпечення науково-педагогічного зростання викладачів (захист, у першу чергу, докторських дисертацій і отримання наукового звання професора і доцента).

Не на всіх кафедрах факультету кількість докторів наук відповідає належному для Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна рівню. Якщо на кафедрі історії української літератури їх майже 50%, то на кафедрі української мови лише 10%. Недостатньо докторів наук і на кафедрі російської мови, кафедрі загального і прикладного мовознавства. Між тим, маємо не менше 10 викладачів, реально здатних у короткий термін досягти тут успіхів. Активізація роботи над текстом докторської дисертації, контроль за виконанням, дотримання графіку підготовки монографії – це той мінімум, який мали б засвідчити доценти М. Філон, А. Краснящих, Р. Трифонов, К. Коротич.

У зв'язку з розвитком дистанційного навчання слід досягти фахового опанування усіма науково-педагогічними працівниками методикою і практичними навичками здійснення такого навчання, оволодіння різноманітними електронними платформами для його успішного проведення. Слід також активізувати профорієнтаційну роботу з кращими випускниками-магістрами з метою залучення їх до навчання в аспірантурі з майбутнім працевлаштуванням на кафедрах факультету. Посилення інтересу до спеціалізації «слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська» викликає необхідність підвищення кваліфікації викладачів, які забезпечують тут навчальний процес. Тому доцільним і необхідним буде організація стажування викладачів факультету в польських університетах. Початок цьому вже покладений – викладач кафедри української мови С. Бутко стажувалася

у Сілезьському університеті. Потребує налагодження взаємодії з Варшавським університетом у плані проведення стажувань наших викладачів, тим більше, що між Харківським університетом імені В. Н. Каразіна і Варшавським університетом існує договір про співробітництво. Важливим буде також отримання окремими викладачами профільної освіти за програмою «Польська мова і література» магістерського й аспірантського рівня в університетах України, зокрема Луцька і Дрогобича, які мають значний досвід підготовки вітчизняних фахівців з польської мови і літератури.

II. Науково-дослідна діяльність

Науково-дослідна робота на філологічному факультеті здійснюється відповідно до розроблених планів з урахуванням специфіки кожної кафедри. Науковою роботою займалися всі науково-педагогічні працівники факультету, працюючи над індивідуальними темами в руслі загальнокафедральної проблематики: «Жанрово-стильова своєрідність і поетика української літератури XI-XXI століть» (кафедра історії української літератури); «Світова література і класичні мови в сучасному науковому дискурсі» (кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології); «Російська мова як об'єкт лінгвокультурологічного, когнітивного та соціолінгвістичного дослідження» (кафедра російської мови); «Проблеми поетики і жанру російської літератури XIX-XXI століть» (кафедра історії російської літератури); «Аналіз системи рівнів української мови XVII-XXI століть» (кафедра української мови); «Психологія та соціолінгвістичні методи дослідження мови» (кафедра загального та прикладного мовознавства).

За звітний період підготовлено і видано 4 випуски (№ 83-86) Вісника Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Філологія», який був включений до переліку фахових видань України, категорії «Б».

Співробітниками факультету було видано 1 наукову монографію (доц. В. Пономаренко), 1 монографію подано до друку (проф. Ю. Ісіченко);

опубліковано 66 статей у вітчизняних виданнях і 14 статей у міжнародних, у тому числі у виданнях, які входять до баз даних SCOPUS (2 статті) та Index Copernicus Internation (2 статті), до друку подано 45 статей, у тому числі до міжнародних видань і видань, які входять до баз даних SCOPUS; опубліковано 21 тези доповідей на Всеукраїнських і Міжнародних конференціях.

За звітний період на філологічному факультеті було організовано й проведено 4 наукові конференції (Міжнародна наукова конференція, присвячена 185-річчю від дня народження О. О. Потебні», Міжнародна науково-практична конференція «Журналістика в епоху цивілізаційних трансформацій», Всеукраїнська наукова конференція «Традиції і новаторство в лінгвістичній науці XXI століття», XIII Регіональна студентська наукова конференція). На цих наукових конференціях викладачі і співробітники факультету виступали з доповідями і повідомленнями, тези яких і самі доповіді частково вже опубліковані, частково будуть опубліковані найближчим часом. Окрім того, співробітники філологічного факультету постійно виступають рецензентами наукових видань, беруть участь в атестації наукових кадрів (відгуки на автореферати дисертацій, опонування на захистах дисертацій тощо). За звітний період маємо 19 рецензій на різноманітні наукові видання чи рукописи наукових видань, 11 відгуків на автореферати кандидатських і докторських дисертацій; Доц. Л. Педченко, доц. О. Чернцова, проф. Ю. Ісіченко виступили опонентами на захистах докторських і кандидатських дисертацій.

Таблиця 3

Оприлюднення результатів науково-дослідної роботи за 2020 р.

Структурний підрозділ	Вісники	Зб. наук праць	Монографії	Статті		Тези		Конференції	
				усього	у міжн. вид.	усього	у міжн. вид.	усього	міжнародних
філологічний факультет	6	4	2	86	17	21	3	4	2

Співробітники факультету беруть участь у роботі Спеціалізованих рад із захисту дисертацій (Д26.001.19 – у Київському національному університеті

імені Тараса Шевченка, проф. Є. Чекарева; К64.053.05 – у Харківському національному педагогічному університеті імені Г. Сковороди, проф. І. Степанченко, проф. В. Калашник, доц. Л. Педченко; К18.092.02 – у Бердянському державному педагогічному університеті, проф. О. Борзенко).

Викладачі філологічного факультету (усі доктори наук) є членами редколегій наукових видань з філології, а також із соціальних комунікацій, які видаються в Харкові, Сумах, Полтаві.

На факультеті успішно розвивається студентська наука. Протягом багатьох років діє Студентське наукове товариство (куратор – доц. Г. Савчук). Щомісяця відбуваються наукові засідання, на яких з доповідями виступають студенти, а також провідні науковці факультету, які діляться своїм досвідом наукової роботи, привертають увагу студентів до актуальних аспектів філологічної науки, методики і методології наукових досліджень. Позитивним аспектом роботи Студентського наукового товариства є постійний пошук сучасних шляхів організації наукового життя студентів, поєднання традиційних форм з новітніми способами подачі результатів досліджень, використання останніх досягнень не лише у галузі філології, але й у галузі мультимедійності (аудіо- і візуалізації матеріалів доповідей і презентацій).

Студенти беруть активну участь у щорічних підсумкових наукових конференціях філологічного факультету, регіональних студентських наукових конференціях, регіональних та Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт, олімпіадах тощо. За звітний період було організовано і проведено XIII Регіональну студентську конференцію; викладачі факультету підготували студентів до участі в наукових конференціях які проводилися під егідою МОН України (доц. В. Пономаренко, доц. К. Коротич); керували конкурсними роботами студентів (проф. А. Нелюба, доц. В. Пономаренко, доц. Ю. Крапива); проф. Т. Матвєєва, проф. Т. Шеховцова, доц. Н. Євстаф'єва опублікували спільні зі студентами статті у фаховому науковому виданні.

Викладачі кафедри української мови і кафедри історії української літератури виступили організаторами, консультантами і членами журі при проведенні ініційованого МОН України XX Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика і X Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської і студентської молоді імені Тараса Шевченка (доц. Ю. Гарюнова, доц. І. Літвінова, доц. В. Пономаренко, доц. О. Хомік, доц. Л. Головка, доц. М. Сподарець, доц. І. Кремінська, ст. викл. С. Антонович, ст.викл. О. Дудка). Студенти філологічного факультету були активними учасниками цих конкурсів, де посіли призові місця: студентка К. Процун – I місце на обласному етапі і друге місце на Всеукраїнському, II етапі конкурсу імені Петра Яцика; студентка Я. Мацак – II місце (диплом II ступеня) на Всеукраїнському, II етапі конкурсу імені Тараса Шевченка; студентка А. Колесникова – I місце, а студентка К. Безкоровайна III місце на I етапі конкурсу імені Тараса Шевченка.

Усе це засвідчує належний рівень науково-дослідної роботи викладачів і співробітників філологічного факультету. Водночас потребує активізації робота з комерціалізації результатів цього аспекту діяльності факультету. Найбільш успішно в цьому напрямку може працювати кафедра української мови, відшукуючи можливості використання наукового і фахового потенціалу викладачів для участі в комерційних проєктах, пов'язаних із перекладацькою чи інформаційною діяльністю.

III. Підготовка фахівців і навчальна робота

Освітня діяльність з підготовки фахівців (бакалаврів, магістрів, докторів філософії) на філологічному факультеті здійснюється за двома спеціальностями у двох галузях знань – 035 Філологія (03 Гуманітарні науки) і 061 Журналістика (06 Журналістика).

Студенти бакалаврського і магістерського рівнів навчаються за кількома спеціалізаціями і освітніми програмами:

спеціальність 035 «Філологія», спеціалізація 035.01 «Українська мова та література», освітня програма «Українська мова і література» (бакалаврський рівень, магістерський рівень). Починаючи з поточного навчального року факультет запропонував ще дві бакалаврські і одну магістерську освітні програми для цієї спеціалізації: «Українська мова і література, літературне редагування» (бакалаврський рівень), «Українська мова і література та англійська мова» (бакалаврський рівень), «Українська мова і література та українська як іноземна» (магістерський рівень). Сподіваємося, що ці пропозиції будуть цікавими для абітурієнтів;

спеціальність 035 «Філологія», спеціалізація 035.033 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська», освітні програми: «Мова і література (польська)» (бакалаврський рівень), «Польська мова і література та українська мова» (бакалаврський рівень);

спеціальність 035 «Філологія», спеціалізація 035.034 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – російська», освітні програми: «Мова і література (російська)» (бакалаврський рівень, магістерський рівень), «Мова і література (російська), літературне редагування та створення контенту» (бакалаврський рівень);

спеціальність 035 «Філологія», спеціалізація 035.08 «Класичні мови та літератури (переклад включно), освітні програми: «Мова і література (латинська)» (бакалаврський рівень), «Класичні мови і літератури та англійська мова» (бакалаврський рівень, магістерський рівень);

спеціальність 035 «Філологія», спеціалізація 035.10 «Прикладна лінгвістика», освітні програми: «Прикладна лінгвістика» (бакалаврський рівень), «Прикладна лінгвістика та англійська мова» (бакалаврський рівень, магістерський рівень);

спеціальність 061 «Журналістика», освітня програма: «Журналістика» (бакалаврський рівень, магістерський рівень).

Студенти рівня доктора філософії навчаються за двома спеціальностями: «Філологія» і «Журналістика».

Загальний контингент студентів на кінець 2019/2020 навчального року становив 628 чоловік, з них 479 чол. навчалося на стаціонарі, а 149 чол. – на заочній формі навчання.

За результатами літньої екзаменаційної сесії загальна успішність студентів стаціонару становить 93,1%, якісна – 58,5%. На «відмінно» сесію склали 86 чол. (21,2%), незадовільні оцінки отримали 24 чол. (5%), відраховано за академзаборгованості 23 чол. (4,8%).

Випуск становив 47 чол., з яких 28 випускників отримали диплом з відзнакою (59,6%).

Абсолютна успішність студентів заочної форми навчання становила 93,0%, за неуспішність відраховано 14 чол., що становить 9,4 %, випуск становив 36 чол, диплом з відзнакою отримали 3 чол. (8,3%).

На 1 жовтня 2020 загальний контингент студентів філологічного факультету становив 597 чоловік, з них 463 чол. навчаються на стаціонарі, а 134 чол. – на заочній формі навчання; бакалаврів 499 чол (389 – стаціонар, 110 – заочна форма навчання), магістрів 98 чол.(74 – стаціонар, 24 – заочна форма навчання). За кошти державного бюджету навчається 295 чол. (287 – стаціонар, 7 – заочна форма навчання), за кошти фізичних і юридичних осіб – 302 чол. (175 – стаціонар, 127 – заочна форма навчання).

Таблиця 4

Контингент студентів філологічного факультету на 1 жовтня 2020 р.

Бакалавр				Магістр			
денна форма		заочна форма		денна форма		заочна форма	
бюдж.	конт.	бюдж.	конт.	бюдж.	конт.	бюдж.	конт.
232	157	4	106	56	18	3	21

Таблиця 5

Основні показники екзаменаційної сесії (денна форма навчання)

Структурний підрозділ	Сесія	2019/2020 навч. рік	
		абсолютна	якісна
філологічний факультет	зимова	97,3	48,9
	літня	93,1	58,5
університет в цілому	зимова	90,7	41,1
	літня	88,5	42,8

Таблиця 6

Відсів студентів за 2019/2020 навчальний рік

Структурний підрозділ	Усього		Усього	
	кількість	%	кількість	%
філологічний факультет	33	6,8	23	4,8
університет в цілому		6,1		3,6

Таблиця 7

Випуск фахівців 2019/2020 навчальний рік (магістри)

Структурний підрозділ	Випуск	Диплом з відзнакою	
		кількість	%
філологічний факультет	47	28	59,6
університет в цілому			22,6

Таблиця 8

Заочна форма навчання, абсолютна успішність (літня сесія, %)

Структурний підрозділ	2018/2019 навч. рік	2019/2020 навч. рік
філологічний ф-т	92,7	93,0
університет в цілому	88,6	87,5

Відрахування здобувачів вищої освіти заочної форми навчання 2019/2020 н.р.

Структурний підрозділ	Контингент	Усього		За акад. заборгованість	
		кількість	%	кількість	%
філологічний факультет	149	15	10,1	14	9,4
університет в цілому			11,1		5,0

Прийом на перший курс бакалаврського і магістерського рівнів освіти у 2020 році відбувався у складних умовах карантинних обмежень, але в цілому завершився успішно. Так, на спеціалізації «Українська мова та література» обсяг державного замовлення було виконано повністю, і він перевищив минулорічний майже вдвічі, збільшилась також і кількість студентів-контрактників. Із 167 студентів стаціонару, прийнятих на перший курс 85 навчається за кошти державного бюджету, а 82 – за кошти фізичних осіб. На заочній формі навчання це співвідношення ще більш показове: з 35-ти зарахованих студентів лише 4 навчаються за кошти державного бюджету, а 31 – за кошти фізичних осіб.

Таблиця 10

Прийом на перший курс 2020 р.

Бакалавр				Магістр			
денна форма		заочна форма		денна форма		заочна форма	
бюдж.	конт.	бюдж.	конт.	бюдж.	конт.	бюдж.	конт.
65	70	2	19	20	12	2	12

Усього на перший курс було зараховано 202 студента, з них 167 студентів на денну форму навчання, а 35 – на заочну

На філологічному факультеті значна увага приділяється практичній підготовці майбутніх фахівців. Практична підготовка студентів здійснюється відповідно до Положення про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, згідно з наскрізними та робочими програмами

практик. Програми проведення навчальних та виробничих практик спрямовані на поглиблення теоретичних знань, отриманих студентами в процесі вивчення певного циклу дисциплін, на формування у студентів сучасних практичних компетентностей та наближення практичної підготовки до потреб ринку праці.

Усі студенти спеціальності 035 «Філологія» проходять педагогічну практику: студенти бакалаврського рівня – в закладах середньої освіти, а студенти магістерського рівня – асистентську практику в закладі вищої освіти.

Студенти четвертого курсу бакалаврського рівня проходили педагогічну практику в десяти навчальних закладах міста Харкова: школах, гімназіях, ліцеях. Практика тривала протягом чотирьох тижнів, вона розпочалася і завершилася до оголошення карантину, тому студенти мали змогу спілкуватися з учнями й учителями безпосередньо. Відповідно до програми практика складається з двох етапів – пасивного й активного. На пасивному етапі студенти відвідують уроки з різних предметів, вивчають методику викладання вчителів, знайомляться з робочою документацією. На етапі активної практики кожним студентом проведено від десяти до вісімнадцяти уроків, виховні заходи, заміни уроків, здійснено психолого-педагогічні спостереження за учнями, взаємовідвідування і обговорення уроків.

Педагогічну практику пройшли 98 студентів. На завершальному етапі відбулися індивідуальні звіти-заліки з наданням оціненої керівниками звітної документації про практику. На підсумковій конференції студенти і групові керівники доповідали про результати практики. Було відзначено відповідність навчальних закладів вимогам практики, методичну й теоретичну готовність практикантів. Студенти виявили вміння реалізовувати основні фахові компетенції, залучати різні методи навчання та інноваційні форми роботи з учнями, продемонстрували організаційну відповідальність. У більшості студентів сформувалося бажання працювати в школі.

Усе це дало підстави високо оцінити результати педагогічної практики: лише 14 студентів отримали оцінки нижче 90 балів. За висновками керівників практика пройшла успішно й засвідчила достатній рівень підготовки студентів.

Студенти перших курсів магістратури протягом шести тижнів проходять асистентську практику. Вона відбувається на базі філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. У звітному році її пройшли 29 студентів, з яких 3 студенти-іноземці. На етапі активної практики кожним студентом проведено по дві лекції і від двох до десяти практичних занять зі студентами молодших курсів.

Підсумкова конференція засвідчила, що студенти вивчили досвід викладацької діяльності, застосування методів, прийомів, форм і засобів організації освітнього процесу у вищій школі. Їм удалося розвинути комунікативні навички і вміння – налагодити контакти зі студентами і викладачами, опанувати навичками підготовки матеріалів для лекційних, практичних і семінарських занять, виробити стресостійкість і бажання працювати зі студентами.

Навчально-методична робота практикантів полягала у плануванні лекційних і практичних занять, формуванні уявлення про організацію діловодства на кафедрах, відвідуванні лекційних і практичних занять та їх обов'язкового обговорення; наукова робота – в ознайомленні з науковою роботою кафедри, роботою над магістерськими темами; виховна – у вивченні складу студентських груп, проведенні виховних заходів, кураторських годин.

Студенти спеціальності 061 «Журналістика» проходять тривалу літню практику (на першому, другому, третьому курсах) – на першому курсі без відриву від навчання (2тижні), на другому та третьому курсах з відривом від навчання (3 тижні). У 2019/2020 навчальному році усі практики проходили дистанційно.

Основними базами практик (особливо студентів першого курсу був сайт кафедри журналістики та навчальна телестудія Харківського національного

університету імені В. Н. Каразіна. Частина студентів практикувалася у ЗМІ за межами університету (АТН, «Трибуна трудящих», сайти gromada.group, Dero.ua), брали участь у проєкті «Навчання через дію» ХОГО «Асоціація в підтримку громадських ініціатив «АССА».

Студенти молодших курсів готували матеріали для публікації на сайтах, виступали у якості медіакураторів, проводили відеоконференції, писали статті, брали інтерв'ю, знімали репортажі, готували аналітичні матеріали. Студенти третього курсу писали тексти для сайтів і соціальних мереж, виступали медіаконсультантами для шкільних журналістських команд, писали сценарії, знімали новинарні сюжети, рекламні ролики, створювали сторінку Інстаграм (для gromada.group).

Окрім спільної для всіх студентів спеціальності «Філологія» педагогічної практики, різні спеціалізації і освітні програми передбачають проходження низки окремих практик. Так, студенти-бакалаври спеціалізації 035.034 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – російська», які навчаються на освітній програмі «Мова і література (російська), літературне редагування та створення контенту» відповідно до навчального плану проходять без відриву від навчання протягом чотирьох тижнів редакторську і коректорську практику.

Практика проводиться на базі трьох харківських видавництв: «Ранок», «Фоліо», «Видавництво Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. З усіма видавництвами укладені довгострокові договори терміном на п'ять років. Усі курси, пов'язані з видавничою справою та літературним редагуванням, забезпечені навчально-методичними посібниками, які використовуються студентами під час практики. Керівники кваліфіковано й регулярно, відповідно до встановленого графіка, здійснюють контроль за роботою студентів-практикантів і надають їм необхідну допомогу на всіх етапах практики.

Програмою практики передбачено ознайомлення з організацією роботи видавництва, знайомство зі специфікою текстів, які готуються до друку,

оволодіння практичними навичками роботи з текстами різних жанрів, участь у підготовці матеріалів до друку та самостійне коригування текстів різного рівня складності. Практика забезпечує можливість набуття практичних навичок, особливо актуальних через те, що реальна робота у видавництвах істотно відрізняється від теоретичних уявлень про неї.

Результати практики свідчать про її доцільність і користь. Після її закінчення кращі студенти продовжують співпрацювати з видавництвами.

Студенти спеціалізації 035.10 «Прикладна лінгвістика», освітня програма «Прикладна лінгвістика та англійська мова» першого (бакалаврського) рівня проходять протягом двох тижнів без відриву від навчання обчислювальну та комп'ютерно-лінгвістичну практику, мета якої полягає в ознайомленні з особливостями розробки, налагодження та тестування програм, пов'язаних з лінгвістичним забезпеченням складних організаційно-технічних систем (інформаційно-пошукові та експертні системи, спеціальні програми аналізу текстової інформації, алгоритми програм аналізу тексту). Результатом практики були розробки та тестування студентами програм для укладання автоматичного пошуку, автоматичного словника, програм із строковим типом даних, із множинним типом даних, із файловим типом даних тощо.

Студенти-магістри цієї ж спеціалізації проходять перекладацьку практику. Базами практики є такі установи й організації, як Департамент економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації, ННЦ «Інститут метрології» м. Харків, кафедра загального та прикладного мовознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Метою практики є поглиблення та закріплення навичок перекладацької роботи, здобутих під час теоретичних і практичних занять. За час практики (6 тижнів) студенти мають перекласти щонайменше 90 тисяч знаків спеціальної та/або суспільно-політичної літератури, звертаючи особливу увагу на переклад термінів та термінологічних скорочень, іншомовних запозичень в англійських науково-технічних текстах, стійких словосполучень в текстах, що перекладаються.

У цілому практики є дієвим засобом, що сприяє працевлаштуванню випускників факультету, як і щорічні зустрічі студентів із потенційними працедавцями. Такі зустрічі організуються з метою познайомити, у першу чергу, старшокурсників із можливими сферами застосування їхньої професійної підготовки. У звітному році до оголошення протиепідемічних заходів було проведено зустріч з директорами закладів середньої освіти, редакторами і співробітниками видавництв, кореспондентами радіо і телебачення. Слід зауважити, що більшість із запрошених свого часу закінчили філологічний факультет, і тому їхні розповіді про свій власний професійний шлях становили особливу цінність для майбутніх випускників. Студенти філологічного факультету також брали участь у загальноуніверситетських заходах, присвячених проблемам працевлаштування.

На філологічному факультеті успішно здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук. У липні і жовтні звітнього року спеціальність 035 «Філологія» і спеціальність 061 «Журналістика» успішно пройшли акредитацію ОПП з підготовки докторів філософії. План прийому здобувачів факультет регулярно виконує, вступ на навчання відбувається на конкурсних засадах. На сьогоднішній день на факультеті навчаються 12 здобувачів денної форми навчання і 5 здобувачів заочної форми навчання, а також один здобувач ступеня доктора наук. Випускаючими кафедрами для них є кафедра історії української літератури (2 чол. денної форми навчання, 3 чол. – заочної); кафедра журналістики (2 чол. денної форми навчання, 2 чол. – заочної, 1 здобувач ступеня доктора наук); кафедра української мови (4 чол. денної форми навчання), кафедра російської мови (2 чол. денної форми навчання); кафедра зарубіжної літератури та класичної філології (1 аспірант денної форми навчання); кафедра історії російської літератури (1 здобувач денної форми навчання). Керують здобувачами ступеня доктора філософії і консультують здобувача ступеня доктора наук провідні викладачі кафедр, які мають успішний досвід підготовки молодих науковців – проф. І. Московкіна,

проф. Л. Хавкіна, проф. О. Матушек, проф. М. Балаклицький, доц., доктор філологічних наук О. Чернцова, доц. Р. Трифонов, доц. К. Коротич, доц. М. Сподарець та ін.

Усі здобувачі виконують освітньо-наукову програму, працюють над підготовкою дисертаційних досліджень відповідно до індивідуальних планів, що підтверджується їхніми регулярними звітами та інформацією керівників. Здобувачі ступеня доктора філософії останнього року навчання Є. Полякова (кафедра історії російської літератури), В.Мальцева (кафедра російської мови), Є. Василюк (кафедра історії зарубіжної літератури та класичної філології), Ю.Ткаченко(кафедра української мови) вчасно подали дисертації на кафедри для обговорення, і їхні роботи були рекомендовані до захисту у Спеціалізованих учених радах.

Навчально-методична діяльність на факультеті здійснюється під керівництвом навчально-методичної комісії, очолюваної заступником декана з навчальної роботи доц. Н. Гноєвою. На кафедрах діють методичні семінари. На факультетському та кафедральних методичних семінарах обговорювалися питання побудови та оформлення освітніх програм, нові вимоги до кваліфікаційних робіт, міжнародний досвід організації вищої освіти, проблеми розробки й впровадження сучасних освітніх технологій, удосконалення системи оцінювання якості результатів навчання, організації практичної підготовки студентів, актуальність та особливості впровадження дистанційної освіти. Усі кафедри приділяють увагу методичному забезпеченню курсів, що викладаються. Протягом звітного року викладачі філологічного факультету видали чотири методичних посібники (проф. Т. Шеховцова, доц. Г. Руденко, доц. Р. Сердега, доц. О. Хомік, ст. викл. І. Мурадова). Навчальні дисципліни в цілому забезпечені навчально-методичними комплексами, хоча перевірка, проведена Управлінням якості освіти, показала, що деякі викладачі не до кінця усвідомили важливість наявності усіх складників, а не лише окремих частин цього важливого

методичного елементу навчального процесу. Кафедри вжили заходів для усунення вказаних комісією недоліків.

На факультеті реалізуються різні способи підвищення методичного рівня викладачів, передбачені нормативними документами – методичні семінари, відкриті лекції, підготовка методичних матеріалів, стажування, взаємовідвідування, адміністративний контроль проведення занять та іспитів, визначення індивідуальних рейтингів тощо.

Значна увага у звітному році приділялася забезпеченню академічної доброчесності, що є важливим елементом роботи з підвищення якості освіти. Перевірка кваліфікаційних робіт випускників, здійснена за допомогою антиплагіатних онлайн-систем, показала, що абсолютна більшість студентів дотримуються принципів академічної доброчесності. Філологічні роботи мають свою специфіку через необхідність цитування значної кількості критичних матеріалів і художніх текстів, що призводить до збільшення кількості збігів, вказаних антиплагіатними онлайн-системами, тому Вченою радою факультету були уточнені окремі допустимі граничні показники. Кваліфікаційні роботи студентів із виявленою великою кількістю запозичень з інших текстів поверталися студентам на доопрацювання з обов'язковою перевіркою оновленого варіанту роботи. У травні та червні 2020 року перевірялися бакалаврські роботи, а в грудні 2020 були перевірені кваліфікаційні роботи магістрів.

Відповідно до кількісних показників результатів перевірки кваліфікаційних робіт студентів близько 70% робіт були кваліфіковані як оригінальні, 20% – задовільно оригінальні, 6% – умовно оригінальні, на доопрацювання було направлено близько 4% робіт. Здійснення перевірок кваліфікаційних робіт на наявність в них ознак плагіату стимулює підвищення рівня самостійності й відповідальності студентів, дисциплінує викладачів.

2019/2020 навчального року продовжувалося впровадження інформаційно-комунікативних технологій, що потребує сучасного технічного оснащення. На сьогодні з восьми закріплених за факультетом аудиторій сім обладнані

мультимедійними комплексами, а вісім – оснащені технічними засобами навчання. Звітнього року було зроблено ремонт приміщення навчальної телестудії кафедри журналістики філологічного факультету, заплановано її кардинальне технічне переоснащення. На жаль, епідемія коронавірусу дещо затримала цей процес. Сподіваємося, що найближчим часом задуману технічну модернізацію вдасться втілити в життя.

У звітньому році значно посилилася роль електронного (дистанційного) навчання. Через декілька хвиль карантину, що оголошувався, майже весь другий семестр 2019/2020 навчального року і перший семестр 2020/2021 навчального року довелося проводити в дистанційному режимі.

Факультет намагався максимально мінімізувати втрати, яких зазнав навчальний процес, позбавлений безпосереднього контакту (обличчям до обличчя) викладача і студента. Попри очевидні складнощі, пов'язані не в останню чергу з недостатньою технічною забезпеченістю окремих викладачів і окремих студентів (дехто з студентів проживає в місцевості, де виникали проблеми з мережею Інтернет) за декілька днів удалося налагодити навчальний процес онлайн: були обрані платформи, на яких відбувалися заняття (в основному це Zoom, Google moodle, Google Classroom, Google Meet), встановити необхідний рівень комунікації за допомогою електронної пошти, соціальних мереж. Заняття відбуваються строго за розкладом, викладачі здійснюють контроль за явкою на заняття, студенти поінформовані про графік проходження того чи того курсу, мають можливість познайомитися з поточною успішністю, проконсультуватися з питань, що їх цікавлять. Певні складнощі виникають під час іспитів і заліків, але завдяки рекомендаціям МОН і ректорату і їх вдалося подолати. Дистанційно було проведено захист кваліфікаційних робіт, результати якого довели ефективність такої форми атестації здобувачів.

IV. Профорієнтаційна робота

Профорієнтаційна робота на факультеті традиційно посідає одне з чільних місць і зумовлюється специфікою тих спеціалізацій і освітніх програм, до яких планується залучити абітурієнтів.

На факультеті існує комісія сприяння новому набору, яку очолює заступник декана доц. Ю. Кохан. Робота комісії здійснюється у відповідності до плану роботи, який складається на початку нового навчального року. На засіданнях Вченої ради факультету і кафедр обговорюються питання, пов'язані з профорієнтаційною роботою, заслуховуються звіти відповідальних осіб.

У профорієнтаційній роботі виділяються принаймні два аспекти: інформаційна робота і робота безпосередньо з майбутніми абітурієнтами та їхніми батьками. Інформаційна робота з профорієнтації полягала в поширенні відомостей про факультет, спеціальності, спеціалізації та освітні програми, умови прийому й навчання. Зокрема це поширення рекламних буклетів про факультет, які були оновлено і додруковано. Інформацію про факультет надають працівники деканату, коли туди звертаються батьки або школярі, її також поширюють у школах студенти під час проходження педагогічної практики. Важливим сучасним джерелом поширення інформації є Інтернет. На факультетському сайті створено спеціальну сторінку «Абітурієнту», де розміщено інформацію, що становить інтерес для вступників. Суттєвим з погляду профорієнтаційної роботи є проведення в університеті Днів відкритих дверей, у яких філологічний факультет бере активну участь. Майбутні абітурієнти й батьки зустрічаються з деканом факультету, працівниками деканату, представниками кафедр. Посильну допомогу в проведенні Дня відкритих дверей надає студентське самоврядування. Студентські активісти допомагають спілкуватися з відвідувачами, відповідають на їхні запитання. Підчас зустрічі майбутні абітурієнти отримують інформацію про умови вступу до університету, особливості підготовки фахівців на філологічному факультеті, історію факультету і кафедр, специфіку роботи

фахівців, яких готує факультет, можливості майбутнього працевлаштування. Кожен із таких Днів відкритих дверей збирає від двадцяти до сімдесяти відвідувачів.

З метою збільшення привабливості навчання на філологічному факультеті, стимулювання зацікавленості абітурієнтів кафедрами було розроблено і затверджено Вченою радою університету низка нових освітніх програм бакалаврського і магістерського рівня підготовки фахівців в межах спеціалізації 035.01 «Українська мова та література» – «Українська мова і література та англійська мова», «Українська мова і література, літературне редагування» (обидві – освітній рівень бакалавр), «Українська мова та література, українська як іноземна» (освітній рівень магістр), в межах спеціалізації 035.034 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно)» – «Мова і література (російська), літературне редагування та створення контенту».

Другим аспектом профорієнтаційної роботи є робота зі школярами та їхніми батьками поза межами університету. Традиційними є виїзди груп викладачів університету, у складі яких були й представники філологічного факультету, до районів області, де проводилися зустрічі зі старшокласниками, майбутніми абітурієнтами.

Активно здійснюється робота з обдарованими дітьми. Багаторічною й традиційною є профорієнтаційна робота через Малу академію наук, де викладачі філологічного факультету працюють консультантами, науковими керівниками, членами журі на захисті науково-дослідних робіт (проф. О. Борзенко, проф. О. Матушек, проф. Л. Хавкіна, проф. Т. Шеховцова, доц. Л. Педченко, доц. Г. Губарева, доц. В. Пономаренко, доц. Ю. Калашник, доц. М. Сподарець, доц. Н. Нечаєва, доц. А. Краснящих, доц. О. Кравець та ін.). Як засвідчила практика, це ефективний спосіб профорієнтаційної роботи, кожного року серед студентів-першокурсників зустрічаються члени Малої академії наук, які пройшли ази наукової праці під керівництвом викладачів факультету.

Факультет ініціював проведення щорічних профорієнтаційних обласних конкурсів знавців української мови «Грамотій» (до 250-ти учасників)(за підтримки громадської організації «ЕкспертиЗА реформ», котра надає організаційну й матеріальну підтримку, зокрема призи для переможців та видавництва «Ранок», що традиційно виступає його спонсором) та знавців російської словесності (до 130-ти учасників), а також турніру юних журналістів (до 150-ти учасників), у яких беруть участь учні 8-11 класів шкіл і гімназій міста Харкова та Харківської області. Учасники і переможці цих конкурсів регулярно вступають на філологічний і деякі інші факультети університету імені В. Н. Каразіна. Крім того, кафедра журналістики уклала договори про співпрацю з гімназією № 47 та ліцеєм № 89, що теж є формою профорієнтаційної роботи. Також працівники кафедри ведуть роботу в гуртку юних журналістів в університетському ліцеї.

На жаль, пандемія коронавірусної інфекції внесла корективи у названі форми профорієнтаційної роботи. Навесні 2020-го року були скасовані конкурси «Грамотій» та знавців російської словесності, не відбувся виїзд викладачів до районів Харківської області. Основний акцент у профорієнтаційній роботі був зроблений на роботі через мережу Інтернет. У липні 2020 року був проведений День відкритих дверей онлайн. Перед абітурієнтами й батьками у прямому етері виступили заступник декана факультету доц. Ю. Кохан і завідувачка кафедри журналістики проф. Л. Хавкіна.

V. Культурно-виховна робота

Культурно-виховна робота на філологічному факультеті проводиться на основі концепції виховної роботи, затвердженої Вченою радою університету. Щорічно Вченою радою факультету заслуховується звіт заступника декана з виховної роботи ст. викладача І. Мурадової про культурно-виховну роботу, аналізується її (роботи) стан.

У співпраці з органами студентського самоврядування здійснюються заходи, спрямовані на організацію дозвілля студентів, здобуття соціального досвіду, самореалізацію в громадській, спортивній, творчій діяльності, інформаційне забезпечення студентів. Щорічно зі студентами першого курсу проводяться бесіди про історію університету, факультету з відвідуванням Музею історії університету, Центральної наукової бібліотеки. Постійно ведеться організаційна робота з метою виявлення самодіяльних талантів студентів та залучення їх до участі в заходах Культурного центру Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна – конкурсу «Alma Mater», «Міс університет», «Містер університет». На конкурсі першокурсників «Alma Mater» філологи регулярно відзначаються заохочувальними призами, посідають призові місця.

Традиційно студенти філологічного факультету беруть участь у презентаціях художніх, публіцистичних, критичних книг. За звітний період відбулися презентації поетичної збірки Г. Яновської «Золотий носоріг», критичних імпресій Т. Трофименко «Білялітературне», збірки віршів А. Миколаєнко «Бедлам».

Перед студентами регулярно виступають відомі журналісти, громадські діячі, історики, цікаві люди. Так лише за останній час були організовані зустрічі студентів з виступами перед ними гостей на різні актуальні теми: «Гібридні війни», «Майбутнє журналістики в епоху соціальних мереж», «Четверта влада: вплив, виклики, відповідальність», «Проблеми національної пам'яті». Серед лекторів – відомий журналіст і публіцист В. Портников, публіцист О. Курбан, співробітниця Інституту національної пам'яті М. Тахтаулова, альпініст й експерт в галузі високогірних сходжень В. Сипавін та ін.

Теми, які виносилися на кураторські години, також були важливі і цікаві для студентської молоді: «Що я знаю про свій майбутній фах?», «Чому і навіщо людина вчиться?», «Чи варто підпрацьовувати під час навчання?», «Як правильно організувати своє робоче місце?».

Відбулися колективні походи на виставки і в музеї, екскурсії. Так, за звітний період студенти разом із кураторами відвідали будинок письменників «Слово», Музей фотоілюзій, галереї «АВЕК» і «Бузок», галерею «Мистецтво Слобожанщини», Єрмілов-центр, археологічний музей університету, виставку репортажної фотографії В.Михайлова, Будинок-музей І.Рєпіна в Чугуєві та ін. Куратор студентської групи доц. А. Краснящих провів зі студентами тематичні екскурсії по місту: «Харків університетський», «Античність в архітектурі Харкова», «Харків: український модерн і конструктивізм», «Письменницький Харків».

Студенти філологічного факультету брали участь у різноманітних акціях (наприклад, міській акції «Мистецтво об'єднує молодь»), у тому числі благодійних, як от Благодійний концерт для збирання коштів на лікування студентки факультету чи благодійна акція «Не будь байдужим», мета якої – збирання коштів і речей першої необхідності для дітей із дитячих будинків.

В умовах дистанційного навчання на факультеті запроваджуються нові форми та методи культурно-виховної роботи. Тому планом культурно-виховної роботи на 2020/2021 навчальний рік передбачені, зокрема, дистанційна лекція-презентація, присвячена проблемам академічної доброчесності, дистанційне опитування в групах з поточних питань, інформування студентів про можливі культурні онлайн-заходи, перегляд відеозаписів вистав, віртуальні екскурсії до різних країн, світових та українських музеїв. Деякі студентські групи з ініціативи кураторів успішно реалізують намічений план. Так, доц. К.Коротич разом зі своїми студентами освітньої програми «Польська мова і література та українська мова» організувала і провела кілька мультимедійних заходів: «Віртуальна мандрівка Польщею», «Видатні польські художники», перегляд мультфільмів, озвучених польською мовою.

Декан
філологічного факультету

Юрій БЕЗХУТРИЙ